ואין נותנין לפניהם מזונות. אין לפרש דטעמא משום דלגיס מימזגי שפיר במים לחכי לא טרחינן למשיכי כאין מזונותיהם עליך חדא דלאו מילתא דפסיקא היא דלדגיס מזיין מזונות ולא לחיה ועוד דבסמוך בעי לאוקמי הא דקתני אין נדין חיה ועוף ואין נותנין לפניהם מזונות בגיבר שאינו מקורה וכי בשביל שאינו מקורה מלויין להם מזונות ורש"י דפירש כיון דאין נדין מוקצין גינהו להכי אין נותנין לפניהם מזונות ואין טורחין בשבילם אין נראה כלל דהא תנן לקמן בפ' בתרא (דף קנה:) נותנים מים לפני אווזים ותרנגולים ולפני יוני הרדסיאות אע"ג דמוקצין הן בשבת ונראה לר"י כל היכא דהוי כיעוד ועומד מדאוריית'א כגון אווזין ותרנגולין ויוני הרדסיאות ואע"ג דמדרבנן אסור לנודן כדתנן בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קז.) חיה ועוף שבראשון הלכן פטור משום אבל אסור[א] כיון דמדאוריית'א כיעוד ועומד נותנין לפניהם מזונות וכן חיה ועוף שבגיבורין מקורין דחשיב טפי מזונותיהם עליך אבל כאן שמן המורה אין ניעודין לא חשיב מזונותיהן עליך והוי כאותן שהן כל שעה בשדה כמו יוני שובך ויוני עליה ואמי שפיר לפי זה הה"ל דרים אין נדין (ביצה דף כד.) דקתני התם במתניתין דשב"ג אומר זה הכלל המחוסר ציצה אסור כו' וקאמר בגמרא היכי דמי מחוסר ציצה כגון דאמר הבא מצודה ונצודנו. ולא יעלה על דעתך שמה שאמרו שם רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל כל המחוסר ציצה אסור ושאינו מחוסר ציצה מותר, דוחה מה שאמרנו כאן. אלא השני דברים מעיקר אחד הם והוא כי מה שעונה בביבר והוא עדיין מחוסר ציצה פטור מן החטאת כשהוא שוגג כי מלאכת הצידה לא נגמרה, ואם בעומדו בתוך נשלמה בו הצידה ואינו מחוסר ציצה חייב חטאת לפי שעשה מלאכה גמורה. ועל זה העיקר שפירשנו נמצא כל מה שהוא עומד והוא מחוסר ציצה אסור ליקח ממנו ביום טוב כי לא נגמרה בו הצידה, ולכך הוא בשבת פטור לפי שלא עשה מלאכה שהרי מחוסר ציצה עדיין. ומי שלוקח ממנו ביום טוב עובר על מה שכתוב [במדבר כח] כל מלאכת עבודה לא תעשו, מפני שאי אפשר ליקח מה שיש בתוך הביבר אלא בעשיית צידה ולכן אמרו אסור. ואם היה אותו ביבר אינו מחוסר צידה, מי שרדף אחרי ציד עד שהגיענו לתוכו בשבת חייב כי עשה מלאכה. ומה שהוא עומד בתוכו ביום טוב כבר נגמרה בו הצידה ומותר ליטול ולאכול ממנו לפי שמה שהוא לוקח כבר ניצוד ונגמרה בו מלאכה ולא עשה ביום טוב מלאכת עבודה, ולפיכך אמרו ב"ש ושאינו מחוסר ציצה מותר. ואמרו בתוספתא שבת הצד יוני עלייה ויוני שובך ציפורים שקינגו בטפחין או בבירה וכל שמחוסר ציצה חייב, לפי שעשה מלאכה. האווזין והתרנגולין ויוני הרדסיות וכל דבר שאין מחוסר ציצה פטור, מפני שלקח ממה שנגמרה בו הצידה ולא עשה ביום השבת מלאכה ולפיכך הוא פטור כמו שפירשנו. **נתבאר** לך עכשיו כי השני דברים שוין, וכי דבר שחייב עליו בשבת מפני שנגמרה מלאכתו מותר לקחת ממנו ביום טוב, ובדבר שפטור עליו בשבת מפני שלא נגמרה מלאכתו אסור ליטול ממנו ביום טוב שהרי מחוסר עשייה הרי עשה עבודה ביום טוב. וכמו כן עוד התוספתא שוה למשנה, ועיקר זה כי צד בשבת לביבר שאינו מחוסר ציצה חייב והצד ממנו פטור. והצד בשבת לביבר המחוסר ציצה פטור והצד ממנו חייב. דברי המשנה הן אמורין בהצד לביבר, דברי התוספתא הן בהצד ממנו ואין ביניהן חלוקה בדין, ושמור דבר זה שביארתי לך. **סליק פרק האורג**

וצבי (ו) לגינה ולחצר ולביברין [חייב] ז) רש"ג אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל מחוסר צידה פטור שאינו מחוסר צידה חייב: **גמ'** ח) תנן התם אין צדין דגים מן הביברין בי"ט ואין נותנין לפניהם מזונות אבל צדין ט) חיה ועוף ונותנין לפניהם מזונות ורמינהו י) ביברין של חיות ושל עופות ושל דגים אין צדין מהם ביום טוב ואין נותנין לפניהם מזונות קשיא חיה אחיה קשיא עופות אעופות בשלמא חיה אחיה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן אלא עופות אעופות קשיא וכי תימא עופות אעופות נמי לא קשיא הא (י) ביבר מקורה הא ביבר שאינו מקורה והא בית דמקורה הוא ובין לרבי יהודה ובין לרבנן צפור למגדל אין לבית לא אמר רבה בר רב הונא יא הכא בצפור דרור עסקינן לפי שאינה מקבלת מרות דתנא דבי ר' ישמעאל למה נקרא שמה צפור דרור מפני שדרה בבית כבשדה השתא דאתית להכי חיה אחיה נמי לא קשיא הא בביבר גדול הא בביבר קטן היכי דמי ביבר גדול היכי דמי ביבר קטן אמר רב אשי יב כל היכא דרהיט בתריה ומטי לה בחד יג) שיחייא ביבר קטן ואידך ביבר גדול אי נמי יד כל היכא דנפיל טולא דכתלים אהדדי ביבר קטן ואידך ביבר גדול ואי נמי כל היכא דליכא עוקצי עוקצי ביבר קטן ואידך ביבר גדול: רשב"ג אומר וכו': יז) אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל יח הלכה כרבן שמעון בן גמליאל יט) אמר ליה אביי הלכה מכלל דפליגי א"ל כ) מאי נפקא לך מינה א"ל גמרא גמור זמורתא תהא כא) ת"ר כב הצד צבי סומא וישן חייב חיגר וזקן כג) וחולה פטור א"ל אביי לרב יוסף מ"ש הני ומ"ש הני הני עבידי לרבויי הני לא עבידי לרבויי והתניא חולה חייב אמר רב ששת לא קשיא הא בחולה מחמת אישתא הא בחולה מחמת כד) אובצנא ת"ר הצד חגבין גזין צרעין ויתושין בשבת חייב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כה) כל שבמינו ניצוד חייב וכל כו) שאין במינו ניצוד פטור תניא אידך הצד חגבים בשעת הטל פטור בשעת השרב חייב אלעזר בן מהבאי אומר אם היו מקלחות ובאות אבל אם היו מלקחות ובאות אינו חייב כז) אבל אם הכניסו לבית ונעל אחד בפנין

מ) **ולבי.** ניצוד משהכניסו לביתו ונעל בפניו אבל אם הכניסו לגינה או לחצר אין זו לידה: **המחוסר ציצה.** שקשה לתופסו אם כדמפרש בגמ': **גמ' ביברין.** קרפיפות מוקפין: **אין נדין מהן כי"ט.** אלמא לאו ניצוד ועומד קא חשיב ליה ש"מ המכניסו לביבר אין זו לידה: **ואין נותנין לפניהן מזונות.** כיון דהן מוקצה לא מצי למטרח עלייהו: **הא רבי יהודה.** הה"מ דאין נדין מהן כי"ט דבמתניתין לא חשיב לה לידה עד שיכניסו לבית: **עופות דעופות קשיא.** דהא בין לר' יהודה בין לרבנן לפור למגדל קאמרי: **ביבר מקורה.** הוי ניצוד: **בצפור דרור.** מתני' דקתני לפור לבית לא בצפור דרור עסקינן שדרכה לדור בבית כבשדה ונשמעת מזיא לזיתים: **דשמא דאתיה להכי.** לאוקמינהו לתרוייהו כרבנן: **חיה אחיה נמי.** מוקמי כרבנן: **והא ביבר קטן.** מתניתין דהכא: **והא.** מתניתין דביצה בביבר גדול: **שיחייא.** מרוצה שהוא שוחה לאחוז בה: **עוקצי.** פיאות דהשמט בהן: **ואידך.** כל מי שאינו בן: **מכלל דפליגי.** והא אוקימנא דרבנן נמי בביבר קטן אמרי: **מאי נפקא לך מינה.** כ"ש כיון דלא פליגי עליה הלכתא כוותיה: **זמורתא דהא.** אומר השמועה בזמירה בעלמא בלא טורח: **פומא ויתן עבידי לרבויי.** לישמט כשמרגישין יד אדם: **אובצנא.** עייפות שאינו יכול לזוז ממקומו נגוד ועומד הוא: **הגזין.** (ג) מין מגב טהור הוא ומאכלין: **במינו ניצוד.** כגון חגבים והגזין: **שאין במינו ניצוד.** ליקעין ויתושין שאינן לאורך: **חגבים בשעת הטל.** עייפים מתעוררות והרי הן ניצודין ועומדין: **מקלחות.** הרבה בימד שהן מזומנות ליקח: **אישא קאי.** דלף בשעת הטל אם מקלחות ובאות שרי ואי לא לאסור: **מתני' לבי מנכנס.** מאליו: **ונעל אחד בפניו.** זו היא לידתו: **נעלו שנים פטורים.** דהוי להו שנים שעשאוה: **לא יכול אחד לנעול.** אורמיה הוא לנעול בשנים והרי לבל אחד מלאכה דבלא איהו לא מתעבדא: **ורבי שמעון פוטר.** לטעמיה דדריס קרמי למיפטר זה אינו יכול וזה אינו יכול בפרק המצניע (לעיל לב:): **גמ' הלד אחי.** אפילו תופסו אין זו לידתו שכשהוא מסחית והולך: **עד שיכניסנו לגורזקי שלו.** בית משמר העשוי לו כמין תיבה: **מתני' השני חייב.** שהוא לדו: **הא** (ד) **למה.** שני זה דומה מאחר שנגלה ע"י הראשון: **לנועל אם כיסו לשומרו.** ולא לנוד: **ונמצא לבי.** שהוא ניצוד כבר שמור בתוכו. וכן (ה) אע"פ שעמד הראשון אין זה אלא כשומרו לגבי שהיה לו מאתמול:

גמ'

חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ור"ש פוטר: גמ' א"ר ירמיה בר אבא אמר שמואל ה הצד ארי בשבת אינו חייב עד שיכניסנו לגורזקי שלו: **מתני'** ישב האחד על הפתח ולא מילאהו ישב השני ומילאהו השני חייב ישב הראשון על הפתח ומילאהו ובא השני וישב בצידו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו: **גמ'**

ומה תאמר מאי אולמא הך מהך ונראה לריב"א דס"ד דבא ויש"ב בגידו ליתסר משום דמיזמו להלוסיף שמירה לגבי הוא בא ה: וממאי

עין משפט נר מצוה

כו א ב ג ד מיי' פ"י מהל' שבת הלכה כ סמג שם עוש"ע שם סעיף ח:
כז ה מיי' שם הל' כא סמג עוש"ע שם סעיף כ:
כח ו מיי' שם הלכה כד עוש"ע שם:
כט ז מיי' וסמג שם עוש"ע שם סעיף ג:
ל ח מיי' שם הלכה כג סמג שם עוש"ע שם סעיף ה:
לא ט מיי' שם הל' יט:
לב י מיי' שם הל' כג סמג שם עוש"ע שם סעיף ו:

מוסף תוספות

א. כמו כל איסורי דשבת. תוס' הל"ש. ב. דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור הוא, וגבי שבת תניא. רמב"ן. ג. וליכא למימר דלאפוקי מדר' יהודה קאמר. ריטב"ם. ד. ומסתברא דמיירי בכותל בן ד' אמות גובה כסתם כותל. ריטב"ם. ה. אבל נועל ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו ליח כאן חשש איסור, שאינו נראה מתכוין לצוד כלל אלא כמתכוין לשמור כלי ביתו. תוס' הל"ש.

רב נסים גאון

רבן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין. זה הכלל כל מחוסר צידה פטור ושאינו מחוסר צידה חייב. במסכת יום טוב בפרק אין צדין (דף כד) גרסי היכי דמי מחוסר צידה, אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל כגון דאמרי הבא מצודה ונצודנו. ולא יעלה על דעתך שמה שאמרו שם רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל כל המחוסר צידה אסור ושאינו מחוסר צידה מותר, דוחה מה שאמרנו כאן. אלא השני דברים מעיקר אחד הם והוא כי מה שעונה בביבר והוא עדיין מחוסר צידה פטור מן החטאת כשהוא שוגג כי מלאכת הצידה לא נגמרה, ואם בעומדו בתוך נשלמה בו הצידה ואינו מחוסר צידה חייב חטאת לפי שעשה מלאכה גמורה. ועל זה העיקר שפירשנו נמצא כל מה שהוא עומד והוא מחוסר צידה אסור ליקח ממנו ביום טוב כי לא נגמרה בו הצידה, ולכך הוא בשבת פטור לפי שלא עשה מלאכה שהרי מחוסר צידה עדיין. ומי שלוקח ממנו ביום טוב עובר על מה שכתוב [במדבר כח] כל מלאכת עבודה לא תעשו, מפני שאי אפשר ליקח מה שיש בתוך הביבר אלא בעשיית צידה ולכן אמרו אסור. ואם היה אותו ביבר אינו מחוסר צידה, מי שרדף אחרי ציד עד שהגיענו לתוכו בשבת חייב כי עשה מלאכה. ומה שהוא עומד בתוכו ביום טוב כבר נגמרה בו הצידה ונראה לר"ש דאע"ג דמשום דאתיא לזיתים הוי כבשדה ונשמעת מזיא לזיתים ונראה לר"ש דאע"ג דמשום דאתיא לזיתים הוי כבשדה ונשמעת מזיא לזיתים אינו חייב כי אם בבית דמקורה הוא ובין לרבי יהודה ובין לרבנן צפור למגדל אין לבית לא אמר רבה בר רב הונא הכא בצפור דרור עסקינן לפי שאינה מקבלת מרות דתנא דבי ר' ישמעאל למה נקרא שמה צפור דרור מפני שדרה בבית כבשדה השתא דאתית להכי חיה אחיה נמי לא קשיא הא בביבר גדול הא בביבר קטן היכי דמי ביבר גדול היכי דמי ביבר קטן אמר רב אשי כל היכא דרהיט בתריה ומטי לה בחד שיחייא ביבר קטן ואידך ביבר גדול אי נמי כל היכא דנפיל טולא דכתלים אהדדי ביבר קטן ואידך ביבר גדול ואי נמי כל היכא דליכא עוקצי עוקצי ביבר קטן ואידך ביבר גדול: רשב"ג אומר וכו': אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אמר ליה אביי הלכה מכלל דפליגי א"ל מאי נפקא לך מינה א"ל גמרא גמור זמורתא תהא ת"ר הצד צבי סומא וישן חייב חיגר וזקן וחולה פטור א"ל אביי לרב יוסף מ"ש הני ומ"ש הני הני עבידי לרבויי הני לא עבידי לרבויי והתניא חולה חייב אמר רב ששת לא קשיא הא בחולה מחמת אישתא הא בחולה מחמת אובצנא ת"ר הצד חגבין גזין צרעין ויתושין בשבת חייב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל שבמינו ניצוד חייב וכל שאין במינו ניצוד פטור תניא אידך הצד חגבים בשעת הטל פטור בשעת השרב חייב אלעזר בן מהבאי אומר אם היו מקלחות ובאות אבל אם היו מלקחות ובאות אינו חייב אלעזר בן מהבאי אומר אפילו בשעת השרב אם היו מקלחות ובאות פטור.

מתני' צבי הצד חגבים בשעת הטל פטור בשעת השרב חייב אלעזר בן מהבאי אומר אם היו מקלחות ובאות אינו חייב עד שיכניסנו לגורזקי שלו: **גמ'** א"ר ירמיה בר אבא אמר שמואל הצד ארי בשבת אינו חייב עד שיכניסנו לגורזקי שלו: **מתני'** ישב האחד על הפתח ולא מילאהו ישב השני ומילאהו השני חייב ישב הראשון על הפתח ומילאהו ובא השני וישב בצידו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו: **גמ'**

ומה תאמר מאי אולמא הך מהך ונראה לריב"א דס"ד דבא ויש"ב בגידו ליתסר משום דמיזמו להלוסיף שמירה לגבי הוא בא ה: וממאי

מסורת הש"ס

ה) [ביצה כג:], ב) [וסם כל הענין ע"ש], ג) [ע"ל לא לגבי לדין מיה ועוף מן הביברין וכ"ל בפנמה דביצה], ד) [תוספתא דביצה פ"ג], ה) [גי' הענין שהיא כגון דיצה אחת ואינו צריך לפוס כיני ביצין], ו) [ביצה כד.], ז) ברכות נג: [לעיל נז: לקמן קיג. קלו. ביצה כד. עירובין יב. פא: ע"ז לב: פסחים ק. כ"ש לד: לה. יומא נא. קה. נדה נט. סנהדרין נ:], ח) לקמן קיג. עירובין ק: ביצה כד. ע"ז לב., ט) [תוספתא פ"ג], י) [גי' הענין תוכנא פי' עייפוס], כ) [לקמן קז:] ביצה נ:], ל) לעיל נב:, מ) שיך לעיל,

נ) שיך לעיל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולבי לבית ולגינה ולחלר: (ב) שם הא בביבר מקורה הא בביבר: (ג) רש"י ד"ה הגזין מין חגב טהור. ר"ב וע"ע מפ"ק דבכורות דפס בשמעא דהוא מין סרכן עומא שוב מלאתי קוראי זו בספר פרי תבא פי' פ"ח: (ד) ד"ה הא שני זה למה דומה: (ה) ד"ה ונמצא וכו' כמוהו כך אע"פ:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הנזין מן חגב טהור. ע' בכורות ז ע"ב ומ"ל פ"ק הלכה כא מהל' מאכלות אסורות:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רבינו חננאל

אפילו טרדו לגינה או לחצר או לביבר וכלאו שם הרי זה צידה וחייב. ורמינן מתניתי' אהדדי, תנן אבל צדין חיה מן הביברים בי"ט, כי חיה שהיא בביבר (זו) [כמו צידה ועומדת היא שכליאתא] צידה בביבר [זו] צידתה וכשנוטלה מן הביבר אינו חשוב כצידה. ותניא ביברין של חיה אין צדין מהן ביום טוב, שמעינן מינה כי חיה שבביבר לאו כצודה דמיא, ועכשיו הוא צד אותה. ואוקימנא למתניתין כחכמים דאמרי הצד חיה לביבר חייב, ומשום הכי צדין אותה ביום טוב, ובריתא כר' יהודה. אלא עופות אעופות קשיא, דמתניתין שריא למיצד עוף מן הביברין ובריתא אוסרת. וכי תימא כי שריא מתניתין מביבר מקורה, ובריתא כי אסרה מביבר שאינו מקורה, והא בית דמקורה הוא ור' יהודה ורבנן מודו כי הכולא צפור בתוכו בשבת אינו חייב, דלא דמי לצד, ולאו הוי צד אלא בזמן שצדו למגדל. וכל מאי דפשיר על זה בשבת אסיר למיצד מיניה בי"ט, וכל מאי דמחייב עליה בשבת שרי למיצד מיניה בי"ט, וכ"ע על צפור למגדל מחייב בשבת [ו]על צפור לבית לא מחייב. והכין קשיא היכי שריא מתניתין עוף מן הביבר בי"ט, ובשבת פטור עליה. או היכי אפטר בשבת, ובי"ט אוסר. **אמר רבה בר [רב] הונא הכא בצפור דרור עסקינן כו'.** פי' כי קתני בשבת הצד צפור לבית פטור בצפור דרור ואפי' כד (מיבחשה) [מיחבשה] לא (חבשה) [חשבה] נפשה בצידה, לפי שאינה מקבלת מרות. אבל צפור אחרת דלא רגילה בבית מאלתר שיסגור עליה בית מקורה מקבלת מרות וכצודה דמיא וחייב עליה בשבת. וכיון שחייב עליה בשבת שרי למיצדה בי"ט. השתא דאתית להכי לענין עוף ואוקימתה דז' ששנויה בשבת בביבר שאינו מקורה והשניה בי"ט בביבר מקורה ונקטינן

מהדדי, חיה אחיה דאקשי לן ואוקימנא חדא לר' יהודה וחדא לרבנן לא צריכינן להכין, אלא מתניתין דקתני חיה מן הביברין בביבר קטן, ובריתא דתני אין צדין בביבר גדול. היכי דמי ביבר גדול [היכין] דמי ביבר קטן. ופירשנו בה ג' [פירושין] וכולן קיימין, ואחי הדרין פירוקא קרוב לדר' שמעון בן גמליאל דאמר לא כל הביברין שוין, אלא כל ביבר המחוסר צידה וצריך למצדיה בתר הכין פטור עליו בשבת ואסור לצוד ממנו ביו"ט, וכל ביבר שאינו מחוסר צידה חייב עליו בשבת וצדין ממנו בי"ט. והלכתא כר' שמעון בן גמליאל.

ומפורש בי"ט היכי דמי מחוסר צידה, ואסיקנא שבאות לכולהן ולא בעיין לדבויי. פי' דביי [נ"א: רבויי] שאורב להן דדרך שהצייד אורב לצודו כדתמיה יאורוב במסתר גו' ידכה ישוח, (ומצפור) [ומצפה] להן מיכן ומיכן. והכין הצד צבי (פתי) סומא וישן חייב משום דבויי, חיגר או זקן או חולה מחמת אוכצנא פטור דלא בעי דבויי. חגבין וחזין, הן ממיני דבורים, צירעין ויתושין, כל שבמינו ניצוד, הצדן בשבת חייב, וכל שאין במינו ניצוד הצדן בשבת פטור, וחגבים דאי יש במינו ניצוד, בשעת הטל אין יכולות לפרוח שאין בהם כח ואין צריכים צידה אלא נטלת ביה, ובשעת השרב אם מלקחות ובאות כמים הנשפכין, או כדבר' היריי ב) שהן באות כמו נופלות למקום אחד, ואין בהן כח לילך ולכאן פטור עליהן כאלעזר בן דהבאי, ואם מפורחות הן לדעתן חייב. **צבי שנכנס לבית.** עיקר דבר בעשותה אחת, אחד שעשה חייב ב' שעשא(ו) פטורין, ומיפרש בהמצניע בענין המוציא ככר. אין צידת ארי אלא בהכנסתו לגרזנרקי שלו, פירוש לכלובו. **ישב אחד על הפתח בו'.** אסיקנא שאם היה צבי רץ כדרכו ונתכוון אדם לנעול בפני עצמו ונעל בפניו ובפני הצבי פטור.

ו) דכני כיון לגיך כיאור לכלוהה דהא מתניתין ל"ל דכמיתא הכל כיו"ש מיירי וע"ז קא מתכון הא כביבר מקורה וכו' וע"ש. ב) פי' מושלך מלגאן ירה בים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גמ' פתח כנפיו. פתח כנפי כסותו ואין יכול לנענע שנגעל בפניו מאליו: **יושב ומשמרו.** כן ואינו צריך לפחות לו חלון ואינו אלא שומר: **נועל את ביתו.** דכל דלת עושין כן: **המפיס.** מנקע מורסא קויטור"א: **אם נעשות לה פס.** בתוספתא[ה] מי הכי אם לקולפה ולעשות לה פה כדרך שרופאים של עכשיו עושין דמתקן לה פתח: **חייב.** משום בונה פתח או משום מתקן כלי מה לי לתקן מכה מה לי לתקן כלי: **ואם להוציא לחה.** של עכשיו ואינו מושך אם תחזור ותסתום מיד: **פטור.** ומותר לאין כאן תיקון וכבנין נמי לא גזור בה שבות משום לערבא: **מחט של יד.** מיטלא בשבת: **ניטול בה את הקוץ.** והיינו דומיא דלחה דמצער ליה ואינו מושך אם יסתם מיד וקאמר מיטלא לכתמילה. מחט של יד היא מחט שתופרין בה בגדים ומשום דקתני בהדיה[ו] ושל שק לפתוח בה את הדלת קרי לה להאי מחט של יד: **קערה.** של חרס: **רופין.** לכתמילה ולא שיכבה את הגר ואשמעינן דכלי מיטל להגלת דבר שאינו מיטל בשבת: **על עקרב שלא משוך.** ולע"ג דממילא מתליע:

הדרן עלך האורג

שמנה שרצים. החולד והעכבר **וגו'** (ויקרא יא): **הצדן.** חייב שבמינו מיצוד: **והחובל בהן חייב.** דיש להן עור כדמפרש בגמרא והויא ליה מכוה שאינה מוזרת והויא ליה תולדה דשוחט וו"ר. ג"א כיון דיש להן עור נעבד העור בדש הנלרר כו (ג) דחייב משום לובש: **ושאר שקצים ורמשים.** כגון תולעת ומחשים ועקרבים: **החובל בהן פטור.** דאין לחסם עור: **שלא לצורך פטור.** דאין במינו מיצוד והויא מלאכה שאינה צריכה לגופה ור' שמעון היא כדמוקי לה בגמ'[ז]: **חיה ועוף שבכרשותו.** פטור אם לדן שהרי מיצודין ועומדין: **והחובל בהן חייב.** דיש להן עור: **גמ' שמונה שרצים יש להן עורות.** ופליג אדרבנן דאמרי בהעור והרוטב[ח] המנקה הכח והלעאה והחומט עורותיהן מטמאין בכעדשה כבשרן אלמא הני ארבעה ליית להו עור: **אלה הטמאים.** בתר והמנקה הכתיב כתיב ודרשינן ה' ימירה דהטמאים לרבות שעורותיהן כבשרן וכתיב אלה למעוטי הנך דקרא קמא החולד והעכבר והלב: **אפילו רבנן מודו.** דיש להן עור: למה

גמ' אמר רבי אבא אמר רב חייא בר אשי אמר רב [א]נכנסה לו צפור תחת כנפיו יושב ומשמרו עד שתחשך מתיב רב נחמן בר יצחק ישב הראשון על הפתח ומלאהו ובא השני וישב בצדו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור מאי לאו פטור אבל אסור [ב]לא פטור ומותר הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו מכלל דפטור ומותר ש"מ [ג]אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ומותר חדא הא וממאי דפטור ומותר דקתני סיפא למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו ואידך [ד]המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה לחה פטור וממאי דפטור ומותר דתנן [ה]מחט של יד ליטול בה את הקוץ ואידך [ו]הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב וממאי דפטור ומותר דתנן [ז]כופין קערה על הגר בשביל שלא תאחזו בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא [ח] תישך:

הדרן עלך האורג

שמנה [י]שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור [י]חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב: **גמ'** מדקתני החובל [כ] בהן חייב מכלל דאית להו עור מאן תנא אמר שמואל רבי יוחנן בן נורי היא [ל]דתנן רבי יוחנן בן נורי אומר שמנה שרצים יש להן עורות רבה בר רב הונא אמר רב אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן בן נורי אלא לענין טומאה דכתיב [י]אלה הטמאים לכם [מ]לרבות שעורותיהן כבשרן אבל לענין שבת אפילו רבנן מודו ולענין שבת לא פליגי והתניא הצד אחד משמנה שרצים האמורים בתורה החובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין עור אלא למה

וממאי דפטור ומותר דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוץ. למאי דמסיק בריש פ' הנחנקין (סנהדרין דף פח.) דאמינא כר"ש אמי שפיר דמיירי אפילו ולמי מכיל ומשום שאינה צריכה לגופה אבל לפי מאי דפריך התם והא דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוץ ליתוס דילמא מחיל לא פשיט הכא מיניה שפיר דבמפיס מורסא דודאי עושה פתח שמא יהא אסור ואומר ר"י דאפילו למאי דס"ד התם פשיט שפיר דמסתבר דבכולי עלמא אמינא אפילו כר' יהודה וכיון דרבי יהודה דאסר בעלמא דבר שאין מתכוין אפילו אינו פסיק ריישא שרי הכא משום צערא דגופא לר"ש נמי במפיס מורסא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה שרי לכתמילה מהאי טעמא:

הדרן עלך האורג

שמנה שרצים החובל בהן חייב. לשון שפי' הקונטר'[א] משום נטילת נשמה[ב] עיקר כדפי' בפרק כלל גדול (לעיל דף עה.): **הצדן לצורך חייב.** ומ"מ מ"ש דאיטריך הכא למימרי טעמי הלדן לצורך חייב בכל חיובי דשבת נמי לא מחייב ר"ש אלא לצורך ומוסיף ר"י דלהכי תנא ליה הכא לאשמעינן דבשאר שקצים ורמשים שאין להן עור צריך שיתכוין לשום צורך דסתמיה מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה לחה פטור דיש להם עור סתמייהו ניצודין לצורך עורן להכי תני לדן בהדי חובל דמחייב נמי משום עור: **שלא לצורך פטור.** פירש רש"י דאין במינו ניצוד ואינו נראה דהא מאן דפטר אין במינו ניצוד ואינו פוטר אפילו לצורך אלא יש לפרש דאפילו במינו ניצוד פטור משום דהויא מלאכה שאינה צריכה לגופה ור"ת מתקו מן הפירושים: **אמר שמואל** ר' יוחנן בן נורי היא דאמר שמונה שרצים יש להם עור. תימה לר"י דע"כ לא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן אלא לענין טומאה אבל בשבת דילמא מודו ליה דהא עור של עגל הרך הוי כבשר לענין טומאה והחובל בו בשבת חייב וכן עור של עוף מסתמא הוי כבשר שרך הוא ותנן חיה ועוף שבכרשותו החובל בהן חייב וי"ל דעור של עגל הרך ושל עוף אע"ג דחשיב עור הוי כבשר לענין טומאה משום דרכיכין ולאוין לאכילה[ג] אבל עור מ' שרצים סבר שמואל דטעמא דרבנן דחשיבי ליה כבשר משום דאולי בתר גישתא דמפרש בהעור והרוטב (חולין דף קכב:) ולא משום רכיכות אלא כחי[ד] וכיון דלית להו ממשות עור החובל בהן פטור כמו בשאר שקצים ורמשים: **ע"ב לא פליגי רבנן אלא לענין טומאה דכתיב אלה הטמאים.** ומ"ת והא מסקינן בפ' העור והרוטב (שם) דבגישתא קמיפלגי ופי' בקונטר' התם דרבנן לא דרשי הטמאים ואיכא למימר דרב הכהן לטעמיה דתני התם תנאי גישתא ומיהו נלאו הכי א"א לומר התם כדפי' הקונטרס דאמאי איטריך למימר התם רב תנא הוא ופליג והא ע"כ בריישא דדרשי הטמאים קיימא כרב ע"כ נראה דרבנן דתמני' דהתם נמי אית להו דרשה דהטמאים אבל לית להו (ד) למינהו הפסיק הענין[ו] וכתב הטמאים לרבות ואלה למעט ומוקמינן ריבויא אהנהו ארבע דלית להו גישתא המנקה והכח והלעאה והחומט[ז] ורב מרבה כל הנהו דכתיב בתר למינהו וגם מתנאת בכלל וקנת קשה דאמרינן לקמן מאן ת"ק רבי יהודה דאזיל בתר גישתא והא רבנן נמי אזלו בתר גישתא ואפילו הכי דרשי הטמאים וה"נ יימא לרבי יהודה ומ"כ נמי יימא עד כאן לא פליג רבי יהודה אלא לענין טומאה דכתיב הטמאים אבל בלענין שבת מודה:

אמר

הראשון והלך לו השני מותר לישב ולשמור עד שתחשך. אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ומותר. ואלו הן כו'. ומפרש (לעיל ג) אע"ג דעביד בהו מעשה, [ו][איכא אחריני טובא פטור (א') (ומותר) דלא עביד בהו מעשה.

הדרן עלך האורג

פרק ארבעה עשר שמונה שרצים האמורין בתורה הצדן והחובל בהן חייב. דאאי זה המפורשות במשנתינו הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור, אפילו בה' שרצים היא, דאי הוה שנו ח' שרצים לענין צידה, והוה מיחייב הצדן בין לצורך בין שלא לצורך, ושאר שרצים ורמסים צדן לצורך [חייב] ושלא לצורך פטור, הוה מפרש בגמרא טעמא דמילתא. ופי' שרצים יש להן עורות, אבל רבנן לא, דתנן בהעור והרוטב אלו שעורותיהן כבשרן ומנו האנקה והכח והלעאה והחומט, ורב תני נמי התנשמת, דאלמא לית להו עור לא מיטמא עורו טומאת נבלות וכד מיעבד טהור, והני שרצים עורותיהן כבשרן. ור' יוחנן בן נורי פליג בשאר ח', ואוקמה שמואל להא מתניתין כוותיה. **ורב** אמר אפילו תימא רבנן לאו משום דאין להן (לעבבר ולצב ולחולדה) (לאנקה ולכח וללעאה ולחומט) עורות טמאו רבנן למשכייהו, אלא מדרבינהו קרא אלה טמאים לכם, ודרשי אלה הטמאים לרבות עורותיהן כבשרן, אבל לענין חובל בשבת מודו רבנן בה' שרצים שיש להן עורות. **ואקשינן** עלה דרב ולא פליגי, והתניא הצד אחד מה' שרצים והחובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן נורי, וחכ"א אין עור אלא

ל"ג א מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה כג סמג לאוין סה: לד ב מיי' שם טור"ש ס"מ סי' שטו"ש ו: לה ג מיי' פ"מ מהל' שבת הל' ג סמג שם: לו ד מיי' פ"ט שם הל' י סמג שם טור"ש ס"מ סי' שטו"ש ז: לז ה מיי' שם הלכה טו סמג שם טור"ש ס"מ סי' שטו"ש ח: ב ז מיי' שם פ"י הל' כד טור"ש שם סעי' יב: ג ח מיי' פ"ד מהלכות אבות הטומאות הל' ו סמג עשין רמט:

מוסף תוספות

א. משום דהוי תולדה דשוחט וחייב. תוס' לעיל עה. ד"ה מי היכי. ב. ונטילת הדם היינו נטילת נשמה כדכתיב כי הדם הוא הנפש. שם. ג. ודין הוא שיטמאו כאוכל. רינו"ש. ד. ולא מתאכלי. רינו"ש. ה. ואיהו נמי חבי תנשמת כדקאמרי' התם 'רב תנא הוא ותנן' תנשמת, ושמא ס"ל לרב דרבנן נמי תנו תנשמת, דכל מאן דאית ליה 'אלה הטמאים' תני אפי' תנשמת וכו' והא דאמר רב הכא דרבנן לא פליגי אלא לענין טומאה ומשום דכתיב 'אלה הטמאים' אזיל לטעמיה דהתם. לשב"ש. ו. הלכך צריכי טעמא דבגישתא. תוס' הל"ש. ז. וממעטינן הנהו דאית להו גישתא. תוס' הל"ש.

רב נסים גאון

פרק ארבעה עשר שמונה שרצים

וחכמים אומרים לענין טומאה אין עור למה שמנו חכמים. משכחת לה בתורת כהנים, הטמאים לרבות עורותיהן, יכול עורות כולן ת"ל אלה אלו עורות הטמאים עור האנקה והכח והלעאה והחומט. ר' יהודה אומר הלעאה כחולדה. ר' יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות. ומשכחת לה עוד במסכת חולין בפרק העור והרוטב (דף קכב) אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור החזיר של ישוב. ר' יוסי אומר אף עור חזיר הבר עור חטרת גמל הרכה ועור הראש של עגל הרך ועור בית הפרסות ועור בית הבושת ועור השליל ועור שתחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט. ר' יהודה אומר הלטאה כחולדה. הרי אלו שמנו אותם חכמים מטמאין עורן כבשרן, ואין להן עור שהוא חלוק מבשרן לענין טומאה.

רבינו חננאל (המשך)

החובל, העושה חבורה. וכיון דמפרש כי חבורה זו אינה חדודה, שמענין מינה כי עור הוא שאם נעשית בו חבורה ועשה מקומו צלקת וכיוצא בה, ומדקאמר בשמנה שרצים החובל בהן חייב, מכלל שיש להן עור. **ומוקים** לה שמואל כר' יוחנן בן נורי דאמר ח'

נבנסה ציפור תחת כנפיו ישב שתחשך. ומתני' ובא השני וישב בצידו אע"פ שעמד הראשון והלך לו. לרבות שעורותיהן כבשרן. לרבות עורות שליס הכרכן שיהיו כבשר (שם).

רבינו חננאל

שמונה שרצים יש להן עורות. ואין מטמאין כבשרן (חולין קכב.). **לרבות** שעורותיהן כבשרן. לרבות עורות שליס הכרכן שיהיו כבשר (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר אביי אין עור חלוק מבשר כו'. מסקנא דפירכא[א] היא מאביי דודאי אליבא דאביי פליגי לענין שבת אבל לגמלי דמפרש רבא ורב אחא לא פליגי מידי לענין שבת ומימה הוא כיון דלא קיימא שיטתיה דאביי היכי פריך מינה: **הצד את הפרעוש כו' ר"י פוטר.** משמע דפטור אבל אסור ומומר ר"י בשם הרב פורת דאפ"ה אסר[ב] וגזר דאדם מומר ליקחנו ולהשליכו מעליו דמשום עצר שרי אבל אם הוא באותו ענין על האדם שאינו יכול שיקבלו כגון[ג] על קרבנו מבחוץ אסור ליטלו אבל יכול להפילו מעליו:

יש ספרים דגרסי מ"ט מחייב רבי אליעזר לאו משום דפרה וכינה ושיגוש הוא דהא אפילו בכינה מחייב רבי אליעזר ופרעוש נקט לרבותא דרבי יהושע דאפילו פרעוש פוטר ושיגוש נמי דמשני לא משמע דגריס ליה ור"ת נמי מתקן מספרו:

כיון שיבש בו בסלע. גיגול ועומד במים[ד] מיירי[ה] מדלא מחייב ליה עד שיבש בסלע: ומי

למה שמנו חכמים אדרבה למה שמנו חכמים אין להם עור ואמר אביי הכי קאמר אין עור חלוק מבשר אלא למה שלא מנו חכמים אמר ליה רבא הא למה שמנו חכמים קאמר אלא אמר רבא הכי קאמר אין עור מטמא כבשר אלא למה שמנו חכמים מכלל דרבי יוחנן בן נורי הנך נמי דלא מנו חכמים מטמאין והא קתני ר' יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות ולא מטמאין (א) [אמר רב] אדא בר מתנה תריץ הכי וחכמים אומרים לענין טומאה אין עור למה שמנו חכמים ואכתי לענין שבת לא פליגי והתניא הצד אחד מח' שרצים האמורים בתורה [א]החובל בהן חייב בשרצים שיש להן עורות ואיזו היא חבורה שאינה חוזרת (ב) נצרר הדם אע"פ שלא יצא רבי יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות אמר רב אשי מאן ת"ק רבי יהודה דאזיל בתר גישתא (ג) דתנן ר' יהודה אומר הלטאה כחולדה אבל רבנן דפליגי עליה דרבי יוחנן לענין טומאה לענין שבת מודו ליה אי הכי האי דברי רבי יוחנן בן נורי דברי רבי יוחנן ומחלוקתו מיבעי ליה תני דברי רבי יוחנן בן נורי ומחלוקתו בעא מיניה לוי מרבי מנין לחבורה שאינה חוזרת דכתיב (ד) והיפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו מאי חברבורותיו אילימא דקאי ריקמי ריקמי האי ונמר חברבורותיו נמר גווניו מבעי ליה אלא ככושי מה עורו דכושי אינה חוזרת אף חבורה אינה חוזרת: ושאר שקצים כו': הא הורגן חייב מאן תנא א"ר ירמיה ר"א היא (ד) דתניא ר"א אומר ההורג כינה בשבת בהורג גמל בשבת מתקיף לה רב יוסף עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בכינה דאינה פרה ורבה (ה) אבל שאר שקצים ורמשים דפרין ורבין לא פליגי ושניהם לא למדוה אלא מאילים רבי אליעזר סבר כאילים מה אילים שיש בהן נטילת נשמה אף כל שיש בו נטילת נשמה ורבנן סברי כאילים מה אילים דפרין ורבין אף כל דפרה ורבה א"ל אביי וכינה אין פרה ורבה (ו) והאמר מר יושב הקב"ה וזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים מינא הוא דמיקרי ביצי כינים והתניא וביצי כינים מינא הוא דמיקרי ביצי כינים (ז) והרי פרעוש דפרה ורבה ותניא הצד פרעוש בשבת רבי אליעזר מחייב (ח) ורבי יהושע פוטר אמר רב אשי צידה אהריגה קרמית עד כאן לא פליגי רבי אליעזר ור' יהושע אלא דמר סבר (ט) דבר שאין במינו ניצוד חייב ומר סבר פטור (י) אבל לענין הריגה אפילו רבי יהושע מודה: (יא) הצדן לצורך חייב וכו': מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב (יב) ר' שמעון היא דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה איכא דמתני לה אהא (יג) המפים מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה לחה פטור מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ר' שמעון היא דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה ואיכא דמתני לה אהא (יד) הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה אמר (טו) שמואל (יז) השולה דג מן (יח) הים כיון שיבש בו כסלע חייב א"ר יוסי בר אבין ובין סנפיריו אמר רב אשי (יט) לא תימא יבש ממש אלא אפילו דעבד רירי אמר מר בר המדורי (כ) אמר שמואל (כא) הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב מאי טעמא אמר רבא בר המדורי אסברא לי לאו אמר רב ששת (כב) האי מאן דתלש בשותא מהיזמי והיגי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו הכא נמי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו אמר אביי (כג) האי מאן דתלש

פיטרא

למה שמנו חכמים. בשמיטת חולין אלו שעורותיהן כבשרן והא ולאי משבשתא היא אדרבה למה שמנו חכמים אין להם עור דהא עורותיהן כבשרן קתמרי: **ומאי אביי הכי קאמר אין עור חלוק מבשר.** אלא לאותן ד' שלא מנו חכמים חולד ועכבר ולא ומנשמת אבל האנקה הכא והלטאה והחומטע אין עורן חלוק מבשרן ולא הוי חבורה ומ"מ קשיא לרב: **א"ל רבא והא למה שמנו קאמר.** ולא טעי תנא בין מנו לבין לא מנו: **אין עור מטמא כבשר כו'.** והכי קאמרי ליה דקאמרת לענין שבת יש להן עור אבל לענין טומאה עורותיהן כבשרן לאיתרבו מהטמאים אין עור מטמא כבשר אלא לאותן אדרבה שמנו: **מכלל דרבי יוחנן כו'.** בתמיה. והא קתני התם גבי טומאה דכל ח' שרצים לרבי יוחנן בן נורי יש להן עורות: **תריץ הכי.** סמי מברייתא אלא ותני אין עור למה שמנו חכמים. ומיהו לרב לא מקשי דהכי קתמרי ליה לענין שבת מודינא לך דהחובל בהן חייב אבל לענין טומאה פליגא דאין עור לאותן ד' שמנו: **כשרצים שיש להן עורות.** לאותן ד' שלא מנו: **נצרר הדם.** נאסף ונקשר במקום אחד שוב אינו חוזר ונבלע: **מאן ס"ק.** דהך מתניתא דאמר בשרצים שיש להן עורות דמשמע דיש מהן דפטור: **רבי יהודה היא.** לענין טומאה לא אליף מאלה הטמאים אלא ההוא דאית ליה גישתא שעורו עב ויש לו עור ממש אינו כבשר ואינו עב הוי כבשר והלטאה משום דעורה עב משוי ליה כחולדה בהעור והרוטב הלכך לענין שבת נמי לאו עור הוא בשלא מהן אנקה וכו' וחומטע אבל לרבנן דהעור והרוטב שמנו הלטאה בהך שעורותיהן כבשרן אלמא דטעמייהו לאו משום עור ולאו עור אלא משום דרשה דקרא לענין טומאה הוא דפליגי משום קרא אבל לענין שבת מודו דודאי עור הן: **דבני ר' יוחנן בן נורי.** דקתני בההיא ברייתא דלעיל לענין שבת כיון דלא איפלגו רבנן עליה אלא לענין טומאה דבני ר' יוחנן בן נורי ומחלוקתו מיבעי ליה: **מנין לחבורה שאינה חוזרת.** ולמילף דהכיא דחוזרת לאו חבורה היא כגון הנך דאין עור אלא שנצרר בו הדם חבורתו חוזרת לקדמותה או מכה קטנה שלא נצרר הדם: **אילימא דקאי ריקמי ריקמי.** ונמר ממש אמר קרא שהוא מעומר בגוונים: **אלא לכושי כו'.** והאי נמר לשון תמורה היפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו כלומר וימיר חברבורת עורו לחזור לקדמותו אלא יתקשה העור במקום המכה: **גמ'.** משום דגדול הוא נקט ליה: **מאיליס.** אילים מחדמים שנשחטו למלאכת המשכן בשביל עורותיהן: **והא אמר מר.** דשמעתא קמייתא דמס' ע"ז: **ביצי כיינים.** קס"ל כינים קטנים כשיולאין מביציהן: **טעווין.** שירוך. הטעווין וביצי כיינים מתניתא היא [ה] ולא ידענא היכא תניא: **הלד פרעוש.** ממקום שאינו גילוד ועומד כגון מעל גבי קרקע או מבגדיו מבחוץ: **להוליא ממנה נחה.** מלאכה שאינה צריכה לגופה היא שהפתח היא המלאכה וזה אין צריך (ו) להיות כאן פתח מעכשיו: **הלד נחש.** נמי הלידה היא המלאכה וזה אינו צריך לגופה אלא שלא משכנו ופס יודע שתעמוד ולא תזיקנו לא היה לו: **בשולה דג.** שהיה גילוד ועומד מבעוד יום: **כסלע.** כרוחב סלע: **חייב.** משום נטילת נשמה דתו לא חיי: **עביד רירי.** שנוגעין בו וחוזר הריריו (ז) נמשך מן האצבע: **דלדל.** עקר שהפילתו על ידי דלדול זה: **בר המדורי אסברא לי.** טעמא דהא מילתא: **בשותא.** הומלו"ן וגדל מתוך הבהיזמי מריא הקרקע שההיזמי יוצק ממנו: **מיחייב.** ואף על פי שאינו מחובר לקרקע כדאמרינן בעלמא (עיהוכן דף כח: (ח)) מגוילה רבי:

פיטרא

אבל ר' יוחנן בן נורי אכולה מחייב, (ומחייב) [ומתניתין] דהכא בשבת כוותיה וקשיא לרב. ופריק רב אשי אליבא דרב ואמר ת"ק דמפליג בין מקצת שרצים למקצתן לאו חכמים אינון אלא ר' יהודה [הא] דאזיל בתר גישתא, דתנן רבי יהודה אומר הלטאה כחולדה, אבל רבנן דפליגי התם על ר' יוחנן בן נורי לענין טומאה פליגי, אבל לענין שבת מודו ליה. **ואקשינן** אי הכי הא ברייתא דתניא הצד א' מח' שרצים האמורין בתורה החובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן נורי, דברי ר' יוחנן בן נורי ומחלוקתו הוה ליה למיתנא, דמשמע אפילו רבנן דפליגי עליה לענין טומאה, הכא מודו ליה. ופריקנן תני דברי רבי יוחנן בן נורי ומחלוקתו. **פירוש חבורה** מלשון חברבורות, כגון יחת מחתחתים, יגל מגגלל, מכלת מכלכל, וכיוצא בהן. **ודייקינן** מדקתני החובל בהן פטור מכלל שהוהרגן חייב. ומוקים לה ר' ירמיה כר' אליעזר דאמר ההורג כינה בשבת כהורג גמל בשבת. **ודחי** רב יוסף ואמר אפילו תימא רבנן מחייבי ליה, דלא פטרי רבנן אלא כגון כינה דאינה פרה ורבה, אבל שקצים ורמשים דפרו ורבו מחייבי ההורגם. ושניהן דרשו מאילים האמורים במעשה המשכן ועורות אילים, שהורגים אותן ליטול עורותיהן, כדפרשינן דכל מלאכה ממעשה המשכן נמרי להו. והריגת מזיקין מפרשינן לה בכל כתבי הקדש. **ואקשי** לה אביי לרב יוסף, שהקב"ה בן ביצי כינים, והתניא הטפריין וביצי כינים אלמא יש ביצים לכינים. והן בלשון ארמית נבי ובלשון ישמעאל איצבאן. **ופרעושין** ודאי יש להן ביצים ולא פטר ר' יהושע אם ההורגן (ולא) [אלא] פטר את הצדן. **ואמר** מר [רב] יהודה (רב) נאון זצ"ל (דהוא) (דחוזא) מרבנן קשישי ראשונים דהוו מימנוני מלצדה פרעוש בשבת ואפילו [מ]על בשרם, ולא מנענן למשקל כינים כדפרש בראש מסכתא דא. **מתני' הצדן לצורך חייב ושלא לצורך פטור כו'.** המפים מורסא בשבת והצד נחש בשבת, אע"ג דאוקמינהו רב לר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה, קי"ל [בהא] כשמואל דאמר בהו דאינון פטור ומותר. **אמר שמואל [השולה] דג מן הים.** אם הוציאו מן הים ולא שהה כדי יציאת נפש עד שהחזירו לים פטור, שהרי לא עקר דגים מגידולו וגם לא הנחתו עד שיבש לגמרי. אבל אם הניחו ביבשה עד שיבש בו כסלע לחלוטית המים חייב. א"ר יוסי בר אבין ולא אמרו שיבש אלא בין סנפיריו של דג ששם חייו, וכיון שיבש שם כאילו מת. וזו השמועה של ר' יוסי בר' אבין מפורש בתענית פרק סדר תענית האילו. רב אשי אמר לא תימא יבש ממש, אלא אפילו דב ריריה. פי' זב רירו של דג, יוצא מתוך פיו, הנה נטה למות ואינו חוזר בחיותו וכמת הוא חשוב, והשולה אותו חייב. **הא** דאמר שמואל הכנים ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב, אסיקנא חיובייה משום עוקר דבר מגידולו, כדרב ששת דמאן דתלש [בשותא] מהיזמי והיגי, ומפרש בפרק בכל מערבין דקטלין לה להיזמתא ויבשה כשותא. **אמר אביי האי מאן דתלש**

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ש מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע ס"ש סי' שנו סעיף ח:
ה ב מיי' פי"ש שם הל' ג סמג שם טור ס"ש סימן שנו:
ו ג ד מיי' פ"י שם הלכה כד ופי"ש שם הל' ג סמג שם טוש"ע ס"ש סי' שנו סעיף ט:
ז ה (מיי' פ"י שם הל' כא) סמג שם טוש"ע שם סעיף ח:
ח ו ז ח מיי' פי"ש שם הלכה ח:
ט ט י מיי' פ"ש מהל' שבת הלכה ג טוש"ע ס"ש סי' שלו סעיף ה:

מוסף רש"י

הלטאה כחולדה. עורה אלוק מבשרה (חולין קכב.), כהורג גמל. לגומר דגדול (לעיל יב.). **בכינה דאינה פרה ורבה.** אלא מבכר אדם היא שולדת (לעיל יב.). **יושב** הקב"ה וזן. קונה להם מהיכן מזונן להם פרנסתם, מקרני ראמים, מיה בזוגה, (עי"ז ג.). **דמיקרי ביצי כנים.** ולקין הן והוא מיצ"ל כלשון מרמית ובלע"ז ליטערי"ם (שם). **מלאכה** שאין צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה צריכה אלא לאלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דבלוטו לא כתה לו ולא היה צריך לה הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר"ש (לעיל צג.). **המפיס מורסא.** לאם לעיל קז. **שיבש בו כסלע.** אע"פ שהוא מפרכס לאחר כן ונפעל שהוא מפרכס הפליטו כמים. **חייב.** משום נטילת נשמה, שהיא אב מלאכה, דתנן (לעיל עג.) הסומטו (תענית כד.), **ובין סנפיריו.** דודאי לא חי, וכשלון ממוסר לידי עפקינן, כגון שלבו נתוך הסל והניחו כמים לחיות כדרך שעושין הדיינין (שם).

מוסף תוספות

א. דפריך לענין שבת לא פליגי. תוס' הרא"ש. ב. מתירא שמא ישכנו, וכ"ש אם. פי' הר"ן. (ובריטב"א כ' לדמיא דכ"ש שיעת הנחש), ופי' רא"ש סי' שנו ס"ש ובמג"א ס"ק יז: ועמ"ש סק"ק). ג. ע"ג קרקע דוקא אר. לא"ש. ד. בתוך הים. מאירי. ה. שאין שם איסור צידה. מאירי.

רב נסים גאון

מלאכה שאינה צריכה לגופה. דפליגי בה ר' יהודה ור' שמעון כבר בתכבוה בפרק יציאות השבת. **אמר רב ששת האי מאן דעקר בשותא מהבה והיזמנה חייב משום עוקר דבר מגידוליו.** משחכה בפרק בכל מערבין (עירובין דף כח) ר' זירא כי הוה חליש מגריסיה הוה אזיל ויתיב אפיתחה דבי ר' יהודה בר אמי, אמר כי חלפי רבנן איקום מיקמיהו ואקביל אגרא. נפק אתא ינוקא אמר ליה מאי אגמרך רבך בכשות. אמר ליה כשות בורא פרי האדמה, כשות נמי מארגא קא רביא דהא קא חזינן דקטלינן ליה להיזמא ומיתא כשותא (דבעי למיזרע כשותא). ובפרק ר"א אומר תולין את המשמרת (דף קלט) אמרו מכריז רב מטא זמן כשותא דבעי למיזרע כשותא שהכרו במסכת ברכות (דף מ) על כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו. והקשינו וכמהין ופטריות לאו מגידולי קרקע נינהו ורמינהו כו'. ופריק אביי מרבי מארעא קא רבי מינק מאוירא קא ינק.

מסורת הש"ס

ו) מולין מו:, ב) שם קכב., ג) לעיל יב., ד) ע"ז נ:, ה) לעיל קו: וש"נ, ו) [לעיל קה: וש"נ], ז) לעיל ע"ש ממוכות ו: [עדיות פ"ב מ"ה], ח) [עדיות שם] לעיל ע"ש, ט) תענית כד:, י) [לפנ"ז ותוס' בגיליון ושומר וכו' דמיקלא מלא היס והכרמ"ס רש"ש פי"ש מהל' שבת גרס הספלן], כ) [עי' תוס' ע"ז כו. ד"ה מכבר], ל) [ומצך עם האלבנע כלי"ל],

תורה אור השלם

1 הֲיֵהָפֵךְ כּוּשִׁי עֹרוֹ וְנָמֵר חַבְרֻרֹתָיו גַּם אַתֶּם תּוּכְלוּ לְהֵיטִיב לְמֻדֵּי הָרָעִ:
ירמיהו יג כג

הגהות הב"ח

(א) נמ' ולא מטמאין אלא אמר רב אחא בר אדא בר מתנה: (ב) רש"י ד"ה לחולית המנה וכו' כדיך לו לטיות: (ג) ר"ה מחייב וכו' כלאמרי' בעלמא עיכוכין כמ ע"ב. ר"ב ע"ש דהמקקנא היא דתמתא קא רבי הכעוקן גם הוא מי' כבא על המקקנא דהתם עיין ערך כמוה:

גליון הש"ס

גמ' והרי פרעוש. עי' בר"ן פ"ק דמקפתן ה ע"ב: שם אמר שמואל הושיט ידו למעי בהמה. עי' כתוס כה ע"ל תוס' ד"ה דהוי ליה: רש"י ד"ה בפריין בו' ולא ידענא. עי' בכתוס כה ע"ב ד"ה מאן שמעת ליה וש"נ:

לעזי רש"י

הומלו"ן. בָּשוּת (צמח, שממנו מכינים את הבריה).

רבינו חננאל

למה שמנו חכמים, ואתמהינן אדרבה למה שמנו חכמים אין להן עור כי עורותיהן כבשרן הוא. ופריק ר' אלעא הכי קתני וחכ"א אין עור מטמא כבשר אלא מה שמנו חכמים ואמרו אלו שעורותיהן כבשרן. ודייקינן מדקתני חכמים דהני ששנויין במשנה ואלו שעורותיהן כבשרן הוא דעורן טמא כבשרן והנשארין לא, מכלל דר' יוחנן בן נורי דפליג עליהן סבר דאפילו הנשארין מטמאו, והא ח' שרצים יש להן עורות קתני, דאלמא כולן לא מטמא עורן, ונדחת. ותריץ רב אדא הכי, וחכ"א לענין טומאה אין עור למה שמנו חכמים, כלומר אין להן עור אלא כבשר הוא חשוב. ור' יוחנן בן נורי פליג ואמר יש להן עורות. ואקשינן וכי לענין טומאה פליגי לענין שבת לא פליגי, והתניא הצד אחד משמונה שרצים והחובל בהן חייב בשרצים שיש להן עורות, ואי זו היא חבורה כל שאינה חוזרת, נצרר הדם אע"פ שלא יצא, ר' יוחנן בן נורי אומר ח' שרצים יש להן עורות. מדקתני בהא מתניתא בשרצים שיש להן עורות, אלמא דרבנן הוא דאית להו חלוקה במקצת שמונה שרצים למקצתן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

פיטרא. פטריות בולי"ן: **מאונא דחצבא.** פעמים שהוא גדל בספת הדלי ממיס: **ואיתיו נקוב פטור.** משום דלא מחוסר בקרקע עולם הוא: **נאו היינו רציפיה.** לאין דרך זריעה שם אבל אלו שאמרנו הוא עיקר גידולן: **נקבי נקבי.** מקום מושב עולה. דרחמנא אמר ג) וכתבתם כמיהה תמה שיימה ולא מופסקת: **בגבפיו.** בעולת העוף משמעתי שיסמענו בעוד כנפיו בו מ) ומקטיס כנפיו כל כנפי הגוף בגו"ש בלע"ז. עולה הוא הדקה שהיא בנשר כמין אמר שאין לה ברשיס קשיס: **נהכשיר אם העור.** לימדך הכתוב שאינו צריך הפשט בעולת בהמה שפסל בה אם העור: **פילי.** היינו נקבי: **מאי אם יבא אליהו ויאמר.** היתר ואיסור אין תלוי בו דלא בשמיס היא: **והתנן עצמות הדג ועורו מצילין באהל המת.** לפי שאין מקבלין טומאה כלתמיא בת"כ ג) עור יכול עורות שניס כו' ועצמות הדג נמי דכלי עצם דמקבלים טומאה מכל מעשה עזיס ילפינן לה להכיא דבר הבא מן העזיס מן הקרניס ומן הטלפיס ה) אבל דגיס לא וכל שאינו מקבל טומאה חוזק בפני הטומאה ומשנה זו במס' כלים: **דהוו דלו.** גליהן מגביהן: **לאקבולי אפיה.** לעשות ממילא שביניו בשהוא שבח נפנה על דופני הספינה אלא ירחה גיליו. ע"א לקנח: **ועירי.** ענין לער משום לערו שאף הוא עכור ומפני שלא היה רוח מנשבת ולאה המיס נעשין גלין הבין שלבבוד אדם גדול הוא והנהר היה משוך מא"י לבבל: **אסי.** הילח בו בקנקנו אם יין הוא או החמיץ כמו בת תיהא דאמר בגי יין נסך (ע"ז ד' סו:). כלומר בדקהו אם חכם הוא אם לאו: **מנין לדם שהוא אדום.** דגבי נדה דם כתיב ו) ומנן (נדה דף יט.) ה' דמיס טומאיס בשאה וכולן משום דמראיתן דאומה אף על גב דשאור תנא בהו אמרינן שאור אדום הוא אלא שלקה: **ונאמר נהגו עולנו.** גבי נגיעה (ויקרא יט): **אמה.** בתוריתיה עולנו: **ואין דנין עולנו מעולנו.** לאין זו אמירה אמה שאינו מפורש בתוך המיהה עולת מה: **איפוך קרנא בעייניה.** הבין בו שלנסותו בא: **אוכליה נהמא דשערי.** כדי לשבל דרופא היה שמואל: **ולא אחוי ליה בים הכסא.** שממון כך מתהפך ומתבלבל הזבל במעיו ומתמוגג כולו: **ונרכרוס.** האיגרות: **בשערן.** של אלו ואחר כך מכניסן בדפוסי הקיליה שלהן: **אספקלטור.** שר הטבחים בלשון יווני: **זה שהרגו מלך.** ואלו לקו ע"י בורלון: **קאלוס.** משונה טעם זה: **מתני' הילמי.** שלמוייר"א: אבל

פיטרא מאונא דחצבא מיחייב משום עוקר דבר מגידולו מתיב רב אושעיא [6] התולש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פטור התם לאו היינו רביתיה הכא היינו רביתיה; חיה ועוף כו': אמר רב הונא [8] כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור אמר רב יוסף מאי קמ"ל דאית ליה עור תנינא החובל בהן חייב א"ל אביי טובא קמ"ל דאי ממתניתין הוה אמינא כיון דאית ביה ניקבי ניקבי לא קמ"ל [1] כדאמרי במערבא [2] כל נקב שהדיו עוברת עליו אינו נקב מיתיבי רבי זירא [1] בכנפיו להכשיר את העור ואי ס"ד עור הוא היכי מרבי ליה קרא א"ל אביי עור הוא ורחמנא רבייה איכא דאמרי א"ר זירא אף אנן נמי תנינא בכנפיו [2] לרבות את העור אי אמרת בשלמא עור הוא היינו דאיצטריך קרא לרבוייה אלא אי אמרת לאו עור הוא אמאי איצטריך קרא לרבוייה אמר ליה אביי לעולם אימא לך לאו עור הוא ואיצטריך סד"א כיון דאית ביה פירצי פירצי מאים קמ"ל בעא מיניה מר בריה דרבינא מרב נחמן בר יצחק מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור א"ל אם יבא אליהו ויאמר מאי אם יבא אליהו ויאמר אילימא אי דאית ליה עור אי דלית ליה עור הא חזינן דאית ליה עור ועוד התנן [3] ד עצמות הדג ועורו מצילין באהל המת אלא ה אם יבא אליהו ויאמר אי פסקא זוהמא מיניה אי לא פסקא זוהמא מיניה: שמואל וקרנא הוו יתבי אגודא דנהר מלכא חזינהו למיא דקא דלו ועכירי א"ל שמואל לקרנא גברא רבה קאתי ממערבא וחייש במעיה וקא דלו מיא לאקבולי אפיה קמיה זיל תהי ליה אקנקניה אזל אשכחיה לרב א"ל מניין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה א"ל דכתיב [7] 2 למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך [6] מניין לדם שהוא אדום שנאמר [3] ויראו מואב מנגד את המים אדומים כדם [1] מניין למילה שבאותו מקום נאמר כאן [4] ערלתו ונאמר להלן [5] ערלתו מה להלן דבר שעושה פרי אף כאן דבר שעושה פרי אימא לבו דכתיב [6] ומלתם את ערלת לבבכם אימא אזנו דכתיב [7] הנה ערלה אזנם דנין ערלתו תמה מערלתו תמה ואין דנין ערלתו תמה מערלת שאינה תמה א"ל [8] מאי שמך קרנא א"ל יהא רעוא דתיפוק ליה קרנא בעיניה לסוף עייליה שמואל לביתיה אוכליה נהמא דשערי וכסא דהדרסנא ואשקייה שיכרא ולא אחוי ליה בית הכסא כי היכי דלישתלשל לייט רב ואמר מאן דמצערן לא לוקמוה ליה בני וכן הוה: כתנאי מניין למילה שבאותו מקום נאמר כאן ערלתו ונאמר להלן ערלתו מה להלן דבר שעושה פרי אף כאן דבר שעושה פרי דברי ר' יאשיה ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4] וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו מקום שניכר בין זכרות לנקבות [8] ת"ר [7] כותבין תפילין על גבי עור בהמה טהורה ועל גבי עור חיה טהורה ועל גבי עור נבלות וטרפות שלהן [8] ונכרכות בשערן [9] ונתפרות בגידן והלכה למשה מסיני [10] שהתפילין נכרכות בשערן ונתפרות בגידן אבל אין כותבין לא על גבי עור בהמה טמאה ולא על גבי עור חיה טמאה ואינו צריך לומר על גבי עור נבלה וטרפה שלהן ואין נכרכין בשערן ואין נתפרות בגידן וזו שאילה שאל [1] ביתוסי אחד את ר' יהושע הגרסי מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה טמאה דכתיב [2] למען תהיה תורת ה' בפיך מדבר המותר בפיך אלא מעתה על גבי עור נבלות וטרפות אל יכתבו א"ל אמשול לך משל למה"ד לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות אחד הרגו מלך ואחד הרגו איספקליטור [3] איזה מהן משובח הוי אומר זה שהרגו מלך אלא מעתה יאכלו אמר ליה התורה אמרה [8] לא תאכלו כל נבלה ואת אמרת יאכלו א"ל קאלוס: **מתני'** אין עושין הילמי בשבת אבל

ואי ס"ד עור הוא היכי מרבי ליה קרא. מימה לר"י הא אפילו נולה שבכנפיס מרבה קרא וי"ל [8] דבהמה נמי אשכחן שהיה קרב שיער שזקן מיישיס ומכר שבראש רחליס כדאמרינן בזבחים (דף פה:) ובחולין (דף 5.) דלא קפיד קרא אלא אהפשט עור וה"ג אע"פ שהנולה קרינהו אי עור הוא גרסי ליה קרא.

ר"ח ל"ג וקדלו מיא לאקבולי אפיה אלא הכי גרס חזנהו שמואל למיא דקדלו ועכירי אמר שמואל גברא רבה קאתי וחש במעיה פי' שמע שמואל שמועה שאדם גדול היה בא בספינה [2] וידע שמואל שיאתה מן הנהר אותו אדם גדול ומתוך כך יחוש במעיו לפי שהמים היו עכורים [3] מחמת הרוח שהיה מבלבלם [7] ולפי ששמואל היה רופא מומחה א"ל לקרנא זיל תהי ליה בקנקניה פי' תראה אם הוא חכם ולאוי לכבדו אביאתו לביתי ואעשה לו רפואה ולכבדנו לפי מה שראוי לו: **מניין לדם שהוא אדום.** וכל אותן ד' מיינין דמרגינן [9] מדמיה דמיים יש בהן לד אדמומית:

איזה מהן חשוב אותו שהרגו מלך.

וא"ת מיגס מתו מאליהן נחורות ועקורות מאי איכא למימר וי"ל כיון [8] דמתו שרי א"כ מן המותר בפיך לאו דוקא אלא ממין המותר בפיך קאמר [1]: **אין עושין הילמי בשבת.** הלכה כרבנן דבפרק קמא דעירובין (דף יד:) אמר אין הלכה כר' יוסי לא בהילמי ולא בלחיין [1] ואמר נמי התם פוק חזי מאי עמא דבר ופי' בקונטרס וכבר נהגו העם בלחיי משהו וכיון דאין הלכה כר' יוסי בלחייס כ"ש בהילמי דאפילו רב הונא בר חגיגא דפליג התם בלחייס מודה בהילמי ושרי לעשות מי מלח בשבת ליתן על עופות לגויין ואם נותן מלח על העופות ואח"כ נותן משקין עליהם שרי אפילו לרבי יוסי שהשמועות ממתיק המלח כמו שמן [1]: עלין

לעזי רש"י

בולי"ן [בוליי"ן]. פטריות.
בלו"ש [פלומו"ש]. נוצות (הגדולות).
שלמוי"ר"א. מי מלח.

מוסף רש"י

התולש מעציץ נקוב חייב. דהוי כממוכר, דיוקן מן הקרקע ע"י הנקב שמרים לתלמות הקרקע ואפילו הנקב כדופנו (לעיל צה.). ונכרכות בשערן ונתפרות בגידן. שלריך לקשור לגרות הפרסיות בשער שור בהמה טהורה ולתופרן בגיד בהמה טהורה. כשבקן, בשער של מין הקלף, לומר בכל שהוה (לעיל בח:).

רבינו חננאל

פיטורא מאונא דחצבא חייב משום עוקר דבר מגידולו. פי' פיטורא זה מפיני כמהין ופטריות, ומפורש בגמרא ברכות פרק כיצד מברכין אמר אביי מירבא קא רבו מן ארגא, ומינק מן אוירא ינקי, עיקר שלהן מן הקרקע ולא מיתן[א]מר בהן גידולי הארץ. והכין נמי עוקר פטריות מן אונא דחצבא, אע"פ שהוא כלי חרס יוצא ונגדל ומאוירא ינקי, וכמה דאית לפיטורא במקום גידולי, אית ביה כח דינק מן אוירא. וכד מינקי לא ינק מאוירא. מתיב רבה אושאה התולש מעציץ נקוב חייב ומשאינו נקוב פטור, דאלמא פיטורא באונא דחצבא כעשב בעציץ [שאינו] נקוב דמי. ופרקינן התם לאו היינו רבותיה הכא היינו רבותיה מפרשי רבנן עשב בעציץ שאינו נקוב כתלוש דמי כדמפרש בסוף המצניע, והאי פיטורא באונא דחצבא לאו כתלוש דמי, הילכך התם לאו עוקר דבר מגידולו, (והוא רבותיה) והכא עוקר דבר מגידולו [דהוא רבותיה]. והילכתא כדרב הונא שכותבין תפילין על עוף טהור, ואע"ג דאית ביה ניקבי, כיון שהדיו עובר עליו כשר. ואע"ג דדחי אביי לסייעתיה מן עובר עליו כשר. ואע"ג דדחי אביי לסייעתיה מן ושסע אותו בכנפיו לרבות את העור, וקאמר לעולם אימא לך לאו עור הוא ואיצטריך כו', דיחוי בעלמא הוא דדחי, ומתניתין החובל בהן חייב. **בגא מר בריה דרב** נחמן מהו לכתוב תפילין על עור של דג טהור. אסיקנא אם יבא אליהו ויאמר מיגה פסקה זוהמא מיניה כשעובדין אותו, ואי לא לא. **פי'** דשמואל וקרנא דהוו יתבי וחזו למיא דדלו ועכירי כו'. הוה שמיע ליה לשמואל דגברא רבה אתי ממערבא בההוא יומא, וכיון דחזא למיא דעכירי אמר בדעתיה אי אפשר דלא שתי מינייהו, והוה בריר להו דכל מאן דשתי מהנהו מיא בעידן דעכירי חייש במעיה. ועל זה אמר גברא רבה דקא אתי חייש במעיה. תהי בקנקניה, פי' כגון טעום יין שבזה הקנקן מלשון קרנא הוה תהי בחמרא (כתובות דף קה), כלומר חזי גמריה. וכיון דחזא דהוא רב גדול צוה שמואל את קרנא ועיילה לביתיה, ואוכליה אוכלי דמשלשלי ולא אודעיה מקום בית הכסא דאיכון לאסוי מן חשש דבמעיה. וכיון דאיצער רב ולא ידע דלאסוייה הוא דעביד הכי לטייה לא לקיים ליה ברא למאן דמצערן לצערה, ולא איקיים ליה לשמואל ברא אלא בנתא. וכיון דאיתידע ליה הכי דלאסוייה הוא דעביד ליה הכי ולטוחיה איתקיימא בשמואל חש דלא תיחלוש דעתיה ואדבריה על נפשיה כדמפרש בב"ק פרק מרובה (דף פ), והיינו מעשה (דיסוריה) [דסוגיין]. ולטייה נמי לקרנא ונפקא ליה [קרן] של בשר בעינו. פי' קאלוס בלשון יון טוב, כלומר הודה לדבריו וא"ל טוב מה שאמרת. והלכה כת"ק דמתניתין. אין עושין הילמי בשבת

תורה אור השלם

1 וְשָׁסַע אתו בִּכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אתו הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עֹלָה הוא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ. ויקרא א יז
2 וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם: שמות יג ט
3 וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל הַמָּיִם וַיַּרְא מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת הַמָּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם:
מלכים ב ג כב
4 וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת בְּרִיתִי הֵפָר: בראשית יז יד
5 וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל:
ויקרא יט כג
6 וּמַלְתֶּם אֶת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעֹרְפְכֶם לֹא תַקְשׁוּ עוֹד: דברים י טז
7 עַל מִי אַדְבֵּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה עֲרֵלָה אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר יְיָ הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה לֹא יֶחְפְּצוּ בוֹ: ירמיהו ו י
8 לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנֵכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בְּחֲלֵב אִמּוֹ: דברים יד כא

מוסף תוספות

א. דנוצה אין דומה לעור. תוס' הרא"ש. ב. בההוא יומא. ר"ת. ג. מטיט ועפרורית. רשב"ם. ד. [ן]משלשלין הבטן. רמב"ן. ה. [ך]בקי"ר קיי"ל. תוס' הרא"ש. ו. נמצא דענקורות ונחורות נמי שרו. תוס' הרא"ש. ז. ר"ל שהיה מצריך ברחבן ועובריין ג' טפחים, ואינו כן, אלא גבהן עשרה ורחבן ועובריין כל שהוא. מאירי. ח. ושמן ומלח אפי' ר' יוסי מתיר לתת אח"כ מים או יין עליהם. הגהות מיימוניות.

י א מיי' פ"ג מהלכות תפילין הלכה ה' וסמ"ג מהל' כלים הל' ד סמנ עשין כב כה טוש"ע א"ח סי' לב סעיף יב וטוש"ע י"ד סי' רעג סעיף ג והכהמ"ש בהל' ס"ת הלכה ב):
יא ב מיי' פ"ג מהל' תפילין הל' כ טוש"ע א"ח סי' לב סי' לג סעי' יג:
יב ג מיי' פ"ו מהל' מעשה קרבנות הל' כא סמג עשין קפ:
יג ד מיי' פ"ו מהל' טומאת מת הלכה ג:
יד ה מיי' פ"ג מהל' תפילין הל' י סמג עשין כב וכה טוש"ע א"ח סי' לב סעיף יב וטוש"ע י"ד סי' רעג סעיף ג וכה"מ בהלכות ס"ת הלכה ב):
טו ו מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' ו וטוש"ע י"ד סי' קפא סעי' ג):
טז ז מיי' פ"ג מהל' תפילין הלכה י סמג עשין כב וכה טוש"ע א"ח סי' לב סעיף יב וטוש"ע י"ד סי' רעג סעיף ג וכמ"לפסי בהל' תפילין דף עג: וכה"מ שם הלכה ד):
יז ח מיי' פ"ג מ הלכה ג ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' לב סעיף מד:
יח ט מיי' שם הלכה ג וטו טוש"ע שם סעיף מט:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות